

Ευρωπαϊκός κλαδικός κοινωνικός διάλογος: Στοιχεία και αριθμοί

Εισαγωγή

Ο ευρωπαϊκός κοινωνικός διάλογος είναι μια διαδικασία που περιλαμβάνει συζητήσεις, διαβουλεύσεις, διαπραγματεύσεις και κοινές δράσεις με τις οργανώσεις που εκπροσωπούν τους κοινωνικούς εταίρους: εργοδότες και εργαζομένους.

Ο ευρωπαϊκός κλαδικός κοινωνικός διάλογος αποτελεί σημαντική και ουσιαστική συμβολή στο θεσμικό πλαίσιο της ΕΕ, το οποίο επισημοποιήθηκε το 1998, όταν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συγκρότησε τις πρώτες επιτροπές κλαδικού διαλόγου με σκοπό την προώθηση του διαλόγου μεταξύ των κοινωνικών εταίρων στους διάφορους κλάδους σε ευρωπαϊκό επίπεδο (απόφαση 98/500/ΕΚ της Επιτροπής). Οι ευρωπαϊκές επιτροπές κλαδικού κοινωνικού διαλόγου συγκεντρώνουν τους κοινωνικούς εταίρους από τα 28 κράτη μέλη της ΕΕ —εκπροσώπους συνδικαλιστικών οργανώσεων και οργανώσεων εργοδοτών— με σκοπό τη συμμετοχή τους σε διάλογο εξ ονόματος συγκεκριμένων κλάδων. Οι ευρωπαϊκές επιτροπές κλαδικού κοινωνικού διαλόγου μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην άσκηση επιρροής, τη διαμόρφωση ή την εφαρμογή της εργατικής νομοθεσίας της ΕΕ. Τόσο οι συνδικαλιστικές οργανώσεις όσο και οι οργανώσεις εργοδοτών εκτιμούν τον θετικό ρόλο των επιτροπών.

Επιλέχθηκε από κάθε κλάδο ένας αριθμός συνδικαλιστικών οργανώσεων ευρωπαϊκής εμβέλειας και ευρωπαϊκών οργανώσεων εργοδοτών που κρίθηκαν αντιπροσωπευτικές όσον αφορά τους εργαζομένους και τις επιχειρήσεις του κλάδου. Οι εν λόγω κοινωνικοί εταίροι της ΕΕ μπορούν επίσης να συναντηθούν στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής επιτροπής κλαδικού κοινωνικού διαλόγου για να συζητήσουν θέματα και να εκδώσουν κοινές γνώμες ή συμφωνίες.

Υπάρχουν 43 ευρωπαϊκές επιτροπές κλαδικού κοινωνικού διαλόγου που συνολικά αντιπροσωπεύουν περισσότερο από το 80 % του εργατικού δυναμικού της ΕΕ.

Κύρια μηνύματα

- Πολυμορφία των κλάδων:** Κάθε κλάδος ποικίλλει ανάλογα με το ποσοστό του εργατικού δυναμικού που εκπροσωπούν οι κοινωνικοί εταίροι, το είδος και το μέγεθος των επιχειρήσεων του κλάδου, καθώς και τον αντίκτυπο των τεχνολογικών καινοτομιών και των κλαδικών πολιτικών. Οι κλάδοι μπορούν επίσης να αλλάξουν με την πάροδο του χρόνου. Όλες αυτές οι πτυχές εξετάζονται κατά τη σύγκριση των κλάδων και την αξιολόγηση της αντιπροσωπευτικότητας των κλαδικών κοινωνικών εταίρων.
- Οργανώσεις κοινωνικών εταίρων:** Το τοπίο των κοινωνικών εταίρων σε κάθε κλάδο ποικίλλει σε μεγάλο βαθμό στα περισσότερα κράτη μέλη. Κατά μέσο όρο, σε εθνικό επίπεδο υπάρχουν περισσότερες κλαδικές συνδικαλιστικές οργανώσεις απ' ό,τι οργανώσεις εργοδοτών, ενώ ισχύει το αντίθετο σε επίπεδο ΕΕ. Ωστόσο, αυτοί οι μέσοι όροι δεν αποτυπώνουν την πολυμορφία των κρατών μελών και των κλάδων.
- Αντιπροσωπευτικότητα:** Κατά μέσο όρο, το ποσοστό των κλαδικών συνδικαλιστικών οργανώσεων που εκπροσωπούνται στις ευρωπαϊκές επιτροπές κλαδικού κοινωνικού διαλόγου είναι υψηλότερο από το ποσοστό των κλαδικών οργανώσεων εργοδοτών. Παρότι ο υπολογισμός αυτός δίνει αναπόφευκτα ίση βαρύτητα σε κάθε συνδικαλιστική οργάνωση ή οργάνωση εργοδοτών, θα πρέπει να σημειωθεί ότι υπάρχουν ουσιαστικές διαφορές όσον αφορά το πλήθος των μελών, την οργανωτική πυκνότητα, τη συμμετοχή στις συλλογικές διαπραγματεύσεις και το καθεστώς αντιπροσωπευτικότητας.

Για την εξέταση της αντιπροσωπευτικότητας εντός του σχετικού πλαισίου, από την ανάλυση του Eurofound προκύπτει ότι μπορεί να επιτευχθεί ακριβέστερος υπολογισμός εάν εξεταστεί αφενός ο αριθμός των κρατών μελών στα οποία υπάρχει οργάνωση-μέλος συνδεδεμένη με τους κοινωνικούς εταίρους που συμμετέχουν σε ευρωπαϊκή επιτροπή κλαδικού κοινωνικού διαλόγου και, αφετέρου, η σχετική αντιπροσωπευτικότητα των οργανώσεων αυτών που εκπροσωπούνται σε επίπεδο ΕΕ σε κάθε χώρα.

Αντιπροσωπευτικότητα των ευρωπαϊκών κλαδικών κοινωνικών εταίρων

Η «αντιπροσωπευτικότητα» είναι ένα κριτήριο που χρησιμοποιείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τον προσδιορισμό των «κοινωνικών εταίρων» με τους οποίους πρέπει να διαβουλευείται και οι οποίοι μπορούν να κινήσουν τη διαδικασία κοινωνικού διαλόγου, καθώς και να συνάψουν και να εφαρμόζουν συμφωνίες (άρθρα 154 και 155 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης). – Λεξικό Εργασιακών Σχέσεων του Eurofound

Προκειμένου να αναγνωριστεί μια οργάνωση ως εταίρος στον ευρωπαϊκό κοινωνικό διάλογο, πρέπει να είναι οργανωμένη σε επίπεδο ΕΕ, να καλύπτει συγκεκριμένους κλάδους ή κατηγορίες και να είναι σε θέση να συμμετέχει σε διαβουλεύσεις και να διαπραγματεύεται συμφωνίες. Οι κοινωνικοί εταίροι που πληρούν τις προϋποθέσεις μπορούν από κοινού να ζητήσουν τη σύσταση ευρωπαϊκής επιτροπής κλαδικού κοινωνικού διαλόγου και, αφότου συσταθεί η εν λόγω επιτροπή, δικαιούται να λάβει στήριξη από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Τα κριτήρια για την αξιολόγηση της αντιπροσωπευτικότητας των κοινωνικών εταίρων καθορίστηκαν στην απόφαση της Επιτροπής του 1998 για την προώθηση του διαλόγου μεταξύ των κοινωνικών εταίρων σε ευρωπαϊκό επίπεδο (απόφαση 98/500/ΕΚ).

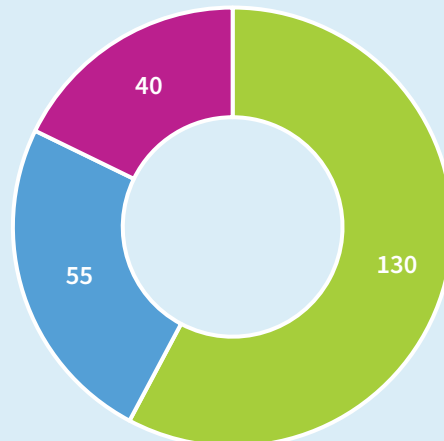
Το 2006, η Επιτροπή ανέθεσε στο Eurofound τη διεξαγωγή τακτικών μελετών για την ανάλυση της αντιπροσωπευτικότητας και των χαρακτηριστικών των κλαδικών οργανώσεων σε επίπεδο ΕΕ. Το Eurofound έχει εκπονήσει και δημοσιεύσει μελέτες αντιπροσωπευτικότητας για όλους τους κλάδους πλην ενός – του επαγγελματικού ποδοσφαίρου¹. Οι εν λόγω μελέτες είναι σχεδιασμένες ώστε να παρέχουν τις πληροφορίες που απαιτούνται για τη σύσταση και τη λειτουργία των ευρωπαϊκών επιτροπών κλαδικού κοινωνικού διαλόγου. Λόγω των αλλαγών που επέρχονται στους κλάδους με την πάροδο του χρόνου, το Eurofound επικαιροποιεί καθεμία από τις μελέτες αυτές ανά επτά έως οκτώ έτη. Τα πορίσματα των μελετών αντιπροσωπευτικότητας του Eurofound, καθώς και μια οριζόντια συγκριτική ανάλυση αυτών, παρέχουν χρήσιμες πληροφορίες για την περαιτέρω χάραξη πολιτικής της ΕΕ σχετικά με τις ευρωπαϊκές επιτροπές κλαδικού κοινωνικού διαλόγου τα επόμενα έτη (Eurofound, 2016).

Το 2010, σε έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με τη λειτουργία και τις προοπτικές του ευρωπαϊκού κλαδικού κοινωνικού διαλόγου (SEC(2010) 964 final) διατυπώθηκαν διευκρινίσεις σχετικά με την απόφαση της Επιτροπής του 1998 (Ευρωπαϊκή Επιτροπή).

Σήμερα υπάρχουν 43 επιτροπές κλαδικού κοινωνικού διαλόγου, οι οποίες καλύπτουν βασικούς κλάδους όπως οι μεταφορές, η ενέργεια, η γεωργία, οι κατασκευές, το εμπόριο, η αλιεία, οι δημόσιες υπηρεσίες, τα μέταλλα, τα ναυπηγεία και η εκπαίδευση. Εκτιμάται ότι οι εν λόγω επιτροπές αντιπροσωπεύουν συνολικά 185 εκατομμύρια εργαζομένους, δηλαδή πάνω από το 80 % του εργατικού δυναμικού της ΕΕ (Eurofound, 2019). Υπάρχουν οκτώ ευρωπαϊκές επιτροπές κλαδικού κοινωνικού διαλόγου καθεμία από τις οποίες αντιπροσωπεύει εργατικό δυναμικό άνω των 10 εκατομμυρίων εργαζομένων (και συλλογικά αντιπροσωπεύουν 130 εκατομμύρια εργαζομένους, δηλαδή το 58 % του εργατικού δυναμικού της ΕΕ) (διάγραμμα 1).

Κλάδοι με μικρότερο εργατικό δυναμικό στην ΕΕ μπορούν να έχουν καίρια σημασία για την ευρωπαϊκή οικονομία και συχνά παρέχουν πολύ ειδικές συνθήκες εργασίας. Ως εκ τούτου, η

Διάγραμμα 1: Εκπροσώπηση των εργαζομένων στις ευρωπαϊκές επιτροπές κλαδικού κοινωνικού διαλόγου (σε εκατομμύρια)

- Αριθμός εργαζομένων που εκπροσωπούνται σε 8 επιτροπές
- Αριθμός εργαζομένων που εκπροσωπούνται στις άλλες 35 επιτροπές
- Αριθμός εργαζομένων που δεν εκπροσωπούνται σε επιτροπές

Πηγή: Υπολογισμοί του συντάκτη βάσει στοιχείων από το Δίκτυο Ανταποκριτών του Eurofound.

ανάλυση του κοινωνικού διαλόγου σε ευρωπαϊκό επίπεδο δεν θα πρέπει να εξετάζει μόνο το μέγεθος του εργατικού δυναμικού που καλύπτεται από έναν συγκεκριμένο κλάδο, αλλά να λαμβάνει επίσης υπόψη τον αντίκτυπο που έχει στις συνθήκες εργασίας στον εν λόγω κλάδο.

Όπως ορίζονται στους κωδικούς NACE (στατιστική ταξινόμηση των οικονομικών δραστηριοτήτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση), υπάρχουν 10 κλάδοι με εργατικό δυναμικό 500 000 ατόμων ή μεγαλύτερο οι οποίοι δεν διαθέτουν ακόμη ευρωπαϊκή επιτροπή κλαδικού κοινωνικού διαλόγου. Οι κλάδοι αυτοί είναι οι ακόλουθοι:

- αποθήκευση και υποστηρικτικές προς τη μεταφορά δραστηριότητες (NACE 52)²
- δραστηριότητες νοικοκυριών ως εργοδοτών οικιακού προσωπικού (NACE 97)
- νομικές και λογιστικές δραστηριότητες (NACE 69)
- δραστηριότητες οργανώσεων (NACE 94)
- έργα πολιτικού μηχανικού (NACE 42)
- διοικητικές δραστηριότητες γραφείου, γραμματειακή υποστήριξη και άλλες δραστηριότητες παροχής υποστήριξης προς τις επιχειρήσεις (NACE 82)
- συλλογή, επεξεργασία και διάθεση αποβλήτων· ανάκτηση υλικών (NACE 38)
- διαφήμιση και έρευνα αγοράς (NACE 73)
- επιστημονική έρευνα και ανάπτυξη (NACE 72)³
- δραστηριότητες ταξιδιωτικών πρακτορείων, γραφείων οργανωμένων ταξιδιών και υπηρεσιών κρατήσεων και συναφείς δραστηριότητες (NACE 79)

Επιπλέον, οι ακόλουθοι δύο κλάδοι, καθένας εκ των οποίων αντιπροσωπεύει περίπου 450 000 εργαζομένους, δεν έχουν συγκροτήσει ακόμη ευρωπαϊκή επιτροπή κλαδικού κοινωνικού διαλόγου:

- συλλογή, επεξεργασία και παροχή νερού (NACE 36)
- δραστηριότητες ενοικίασης και εκμίσθωσης (NACE 77)

² Ορισμένα από τα άτομα που απασχολούνται σε αυτόν τον κωδικό NACE μπορούν να εκπροσωπούνται στην ευρωπαϊκή επιτροπή κλαδικού κοινωνικού διαλόγου του κλάδου των μεταφορών.

³ Η τρίτοβάθμια εκπαίδευση περιλαμβάνεται στην ευρωπαϊκή επιτροπή κλαδικού κοινωνικού διαλόγου για την εκπαίδευση.

¹ Γ' αυτόν τον εναπομένοντα κλάδο θα διεξαχθεί μελέτη αντιπροσωπευτικότητας το 2020.

Προσδιορισμός της αντιπροσωπευτικότητας

Για τη διεξαγωγή μελέτης αντιπροσωπευτικότητας σε έναν συγκεκριμένο κλάδο, οριοθετείται η εμβέλεια του κλάδου και παρουσιάζονται τα βασικά χαρακτηριστικά του εργατικού δυναμικού και των εταιρειών που εντάσσονται σε αυτόν. Το πρώτο βήμα είναι η διαβούλευση με τους σχετικούς φορείς σε επίπεδο ΕΕ για τον κλάδο που πρόκειται να μελετηθεί, ο οποίος ορίζεται συνήθως μέσω των σχετικών κωδικών NACE.

Συχνά, οι τομείς στους οποίους δραστηριοποιούνται οι εθνικές συνδικαλιστικές οργανώσεις και οι οργανώσεις εργοδοτών δεν αντιστοιχούν ακριβώς στην οριοθέτηση της NACE. Ο βαθμός συνάφειας και ο τρόπος σύνδεσης των φορέων και των συλλογικών συμβάσεων με έναν κλάδο ποικίλλουν. Το Eurofound έχει προσδιορίσει τέσσερις προσεγγίσεις για τον καθορισμό του βαθμού συνάφειας μιας οργάνωσης με έναν κλάδο.

- **Αντιστοιχία:** Ο τομέας δραστηριοποίησης της οργάνωσης ή το πεδίο εφαρμογής της συλλογικής σύμβασης συμπίπτει με την αντίστοιχη οριοθέτηση κλάδων της NACE.
- **Τμηματική κάλυψη:** Ο τομέας δραστηριοποίησης της οργάνωσης ή το πεδίο εφαρμογής της συλλογικής σύμβασης καλύπτει μόνο τμήμα του κλάδου, όπως ορίζεται από την οριοθέτηση κλάδων της NACE.
- **Αλληλεπικάλυψη:** Ο τομέας της οργάνωσης ή το πεδίο εφαρμογής της συλλογικής σύμβασης καλύπτει ολόκληρο τον κλάδο, όπως οριοθετείται από τη NACE, καθώς και τμήματα ενός ή περισσότερων άλλων κλάδων.
- **Τμηματική αλληλεπικάλυψη:** Ο τομέας δραστηριοποίησης της οργάνωσης ή το πεδίο εφαρμογής της συλλογικής σύμβασης καλύπτει τμήμα του συγκεκριμένου κλάδου, όπως οριοθετείται από τη NACE, καθώς και τμήματα ενός ή περισσότερων άλλων κλάδων (Eurofound, 2015).

Υπό τις συνθήκες αυτές, η εμβέλεια ενός κλάδου μπορεί να αντιστοιχεί στο πεδίο δραστηριότητας των

συμμετεχουσών οργανώσεων-μελών (αυτό συμβαίνει συχνά στην περίπτωση των οργανώσεων εργοδοτών)· μπορεί να είναι μικρότερη από το πεδίο αυτό (όταν οι οργανώσεις καλύπτουν και άλλους κλάδους — αυτό συμβαίνει συχνά στην περίπτωση των συνδικαλιστικών οργανώσεων)· ή μπορεί να είναι μεγαλύτερη από το πεδίο αυτό (όταν περισσότερες από μία οργανώσεις καλύπτουν διαφορετικό τμήμα του κλάδου ή καθεμία).

Όσον αφορά την αντιπροσωπευτικότητά τους, υπάρχουν μεγάλες διαφορές μεταξύ των 43 κλάδων που διαθέτουν ευρωπαϊκές επιτροπές κλαδικού κοινωνικού διαλόγου, όπως επεξηγείται στην ενότητα που ακολουθεί.

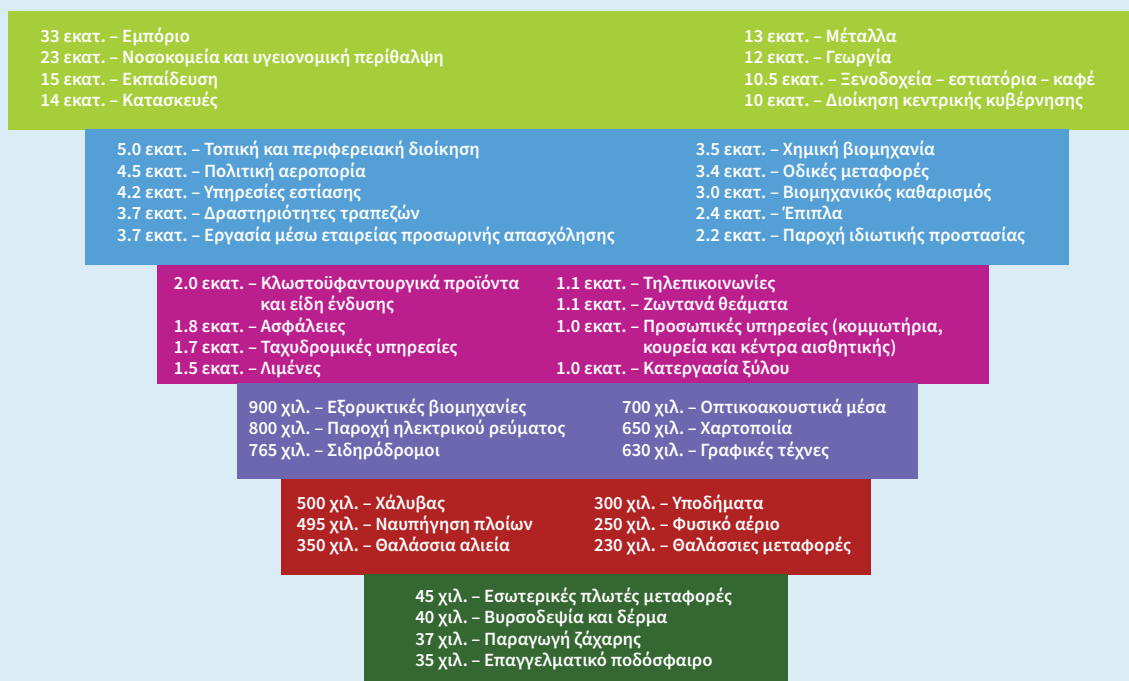
Μέγεθος του εργατικού δυναμικού και αριθμός κοινωνικών εταίρων ανά κλάδο

Εργατικό δυναμικό ανά κλάδο

Ο κλάδος του εμπορίου αντιπροσωπεύει τη μεγαλύτερη μερίδα του εργατικού δυναμικού της ΕΕ (33 εκατομμύρια εργαζόμενοι) και ακολουθούν οι κλάδοι που απασχολούν τουλάχιστον 10 εκατομμύρια εργαζομένους: νοσοκομεία και υγειονομική περίθαλψη, εκπαίδευση, κατασκευές, μέταλλα και γεωργία. Αντιθέτως, καθένας από τους ακόλουθους κλάδους αντιπροσωπεύει λιγότερους από 50 000 εργαζομένους: εσωτερικές πλωτές μεταφορές, βυρσοδεψία και δέρμα, παραγωγή ζάχαρης και επαγγελματικό ποδόσφαιρο (διάγραμμα 2).

Ορισμένοι κλάδοι, όπως οι προσωπικές υπηρεσίες (κομμωτήρια, κουρέια και κέντρα αισθητικής) και οι εσωτερικές πλωτές μεταφορές, χαρακτηρίζονται από πληθώρα μικρών επιχειρήσεων. Αντιθέτως, οι κλάδοι του εμπορίου, της παροχής ιδιωτικής προστασίας και του βιομηχανικού καθαρισμού περιλαμβάνουν συνδυασμό μικρών εταιρειών και μεγάλων εταιρειών. Στο άλλο άκρο της κλίμακας βρίσκονται κλάδοι όπως ο τραπεζικός και ο κλάδος των τηλεπικοινωνιών, στους οποίους κυριαρχούν λίγες πολύ μεγάλες επιχειρήσεις.

Διάγραμμα 2: Μέγεθος του εργατικού δυναμικού ανά κλάδο, ΕΕ-28

Σημείωση: Η ένδειξη «χιλ.» σημαίνει χιλιάδες, η ένδειξη «εκατ.» σημαίνει εκατομμύρια.

Πηγή: Υπολογισμοί του συντάκτη βάσει στοιχείων από το Δίκτυο Ανταποκριτών του Eurofound.

Υπάρχει επίσης διαφοροποίηση όσον αφορά το μέγεθος του εργατικού δυναμικού. Σε ορισμένους κλάδους —ιδίως στους κλάδους του χάλυβα, των τραπεζών και των υποδημάτων— παρατηρείται μείωση του εργατικού δυναμικού, ενώ σε άλλους, όπως στους κλάδους της παροχής ιδιωτικής προστασίας και του βιομηχανικού καθαρισμού, το εργατικό δυναμικό αυξάνεται.

Οι κλάδοι αλλάζουν και εξελίσσονται με την πάροδο του χρόνου, λόγω των τεχνολογικών εξελίξεων και των πολιτικών (για παράδειγμα, ελευθέρωση της ενιαίας αγοράς). Οι σχετικές αλλαγές στο εργατικό δυναμικό και στις επιχειρήσεις μπορούν να έχουν αντίκτυπο στην αντιπροσωπευτικότητα των εθνικών και των ευρωπαϊκών κοινωνικών εταίρων στους εν λόγω κλάδους.

Κοινωνικοί εταίροι ανά κλάδο

Ο αριθμός των συνδικαλιστικών οργανώσεων και των οργανώσεων εργοδοτών σε κάθε κλάδο διαφέρει, όπως και ο μέσος αριθμός των οργανώσεων της κάθε κατηγορίας στα κράτη μέλη. Οι τομείς που χαρακτηρίζονται από ευρύ ορισμό και περιλαμβάνουν επιμέρους κλάδους είναι πιθανότερο να έχουν περισσότερους κοινωνικούς εταίρους σε σύγκριση με τους κλάδους που οριοθετούνται στενά και είναι μικρότεροι σε μέγεθος. Για παράδειγμα, υπάρχουν περισσότερες από 150 συνδικαλιστικές οργανώσεις και 145 οργανώσεις εργοδοτών στον οπτικοακουστικό κλάδο, καθώς και χωριστοί κοινωνικοί εταίροι για διάφορες επαγγελματικές ομάδες και τμήματα του κλάδου. Αντιθέτως, υπάρχουν λίγες οργανώσεις κοινωνικών εταίρων στους κλάδους των γραφικών τεχνών και των προσωπικών υπηρεσιών (κομμωτήρια, κουρέια και κέντρα αισθητικής).

Στους περισσότερους κλάδους υπάρχουν περισσότερες συνδικαλιστικές οργανώσεις από ό,τι οργανώσεις εργοδοτών. Εξαιρέσεις αποτελούν οι κατασκευές, οι οδικές μεταφορές, οι υπηρεσίες εστίασης, το εμπόριο, ο τομέας HORECA (ξενοδοχεία, εστιατόρια και καφέ), καθώς και οι προσωπικές υπηρεσίες (κομμωτήρια, κουρέια και κέντρα αισθητικής), όπου υπάρχουν περισσότερες οργανώσεις εργοδοτών απ' ό,τι συνδικαλιστικές οργανώσεις.

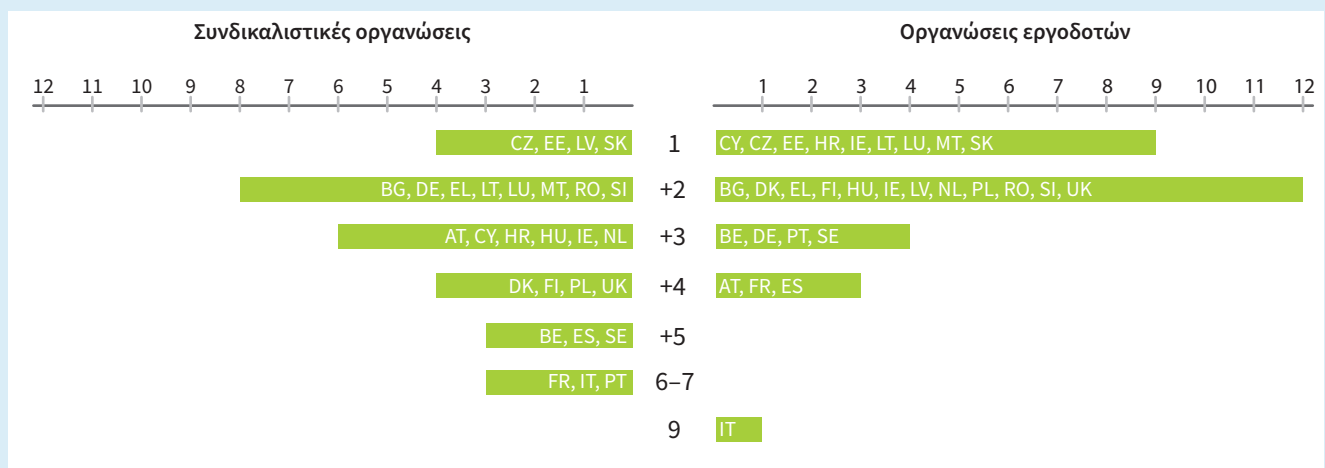
Σε επίπεδο ΕΕ, υπάρχουν πενταπλάσιες ευρωπαϊκές οργανώσεις εργοδοτών από ό,τι ευρωπαϊκές συνδικαλιστικές οργανώσεις. Οι περισσότερες συνδικαλιστικές οργανώσεις καλύπτουν περισσότερους από έναν κλάδους, ενώ έξι καλύπτουν τρεις ή περισσότερους κλάδους. Οι περισσότερες οργανώσεις εργοδοτών καλύπτουν έναν μόνο κλάδο.

Κοινωνικοί εταίροι ανά κράτος μέλος

Κατά μέσο όρο, υπάρχουν τρεις εθνικές συνδικαλιστικές οργανώσεις και δύο οργανώσεις εργοδοτών σε κλαδικό επίπεδο ανά κράτος μέλος (διάγραμμα 3).

- Κράτη μέλη με τον μεγαλύτερο αριθμό κλαδικών συνδικαλιστικών οργανώσεων: Βέλγιο, Γαλλία, Ιταλία, Πορτογαλία, Ισπανία και Σουηδία.
- Κράτη μέλη με χαμηλότερο μέσο αριθμό κλαδικών συνδικαλιστικών οργανώσεων: Τσεχία, Εσθονία, Λετονία και Σλοβακία (περίπου 1,5 κατά μέσο όρο).
- Κράτη μέλη με τον μεγαλύτερο αριθμό οργανώσεων εργοδοτών ανά κλάδο: Αυστρία, Γαλλία, Ιταλία και Ισπανία.
- Κράτη μέλη με τον μικρότερο αριθμό οργανώσεων εργοδοτών ανά κλάδο: Κροατία, Κύπρος, Τσεχία, Εσθονία, Ιρλανδία, Λιθουανία, Λουξεμβούργο, Μάλτα και Σλοβακία⁴.

Διάγραμμα 3: Μέσος αριθμός κλαδικών κοινωνικών εταίρων στα κράτη μέλη και ποσοστό πολυφωνίας

Σημείωση: Το ποσοστό πολυφωνίας δηλώνει τον αριθμό των οργανώσεων που συνυπάρχουν στον ίδιο τομέα εκπροσώπησης (εργαζομένων ή εργοδοτών).

Πηγή: Υπολογισμοί του συντάκτη βάσει στοιχείων από το Δίκτυο Ανταποκριτών του Eurofound.

⁴ Οι αναφερόμενοι υπολογισμοί βασίστηκαν σε στοιχεία από 28 μελέτες αντιπροσωπευτικότητας που δημοσιεύθηκαν μεταξύ του 2012 και του 2018.

Αντιπροσωπευτικότητα μεταξύ κλάδων και κρατών μελών

Αντιπροσωπευτικότητα εντός των κλάδων

Για την καλύτερη κατανόηση της αντιπροσωπευτικότητας σε επίπεδο ΕΕ μεταξύ κλάδων, πραγματοποιήθηκε σύγκριση μεταξύ 30 κλάδους⁵ ως προς τα εξής:

- αριθμός εθνικών κλαδικών συνδικαλιστικών οργανώσεων και εκπροσώπηση στις ευρωπαϊκές επιτροπές κλαδικού κοινωνικού διαλόγου (διάγραμμα 4)
- αριθμός εθνικών κλαδικών οργανώσεων εργοδοτών και εκπροσώπηση στις ευρωπαϊκές επιτροπές κλαδικού κοινωνικού διαλόγου (διάγραμμα 5)

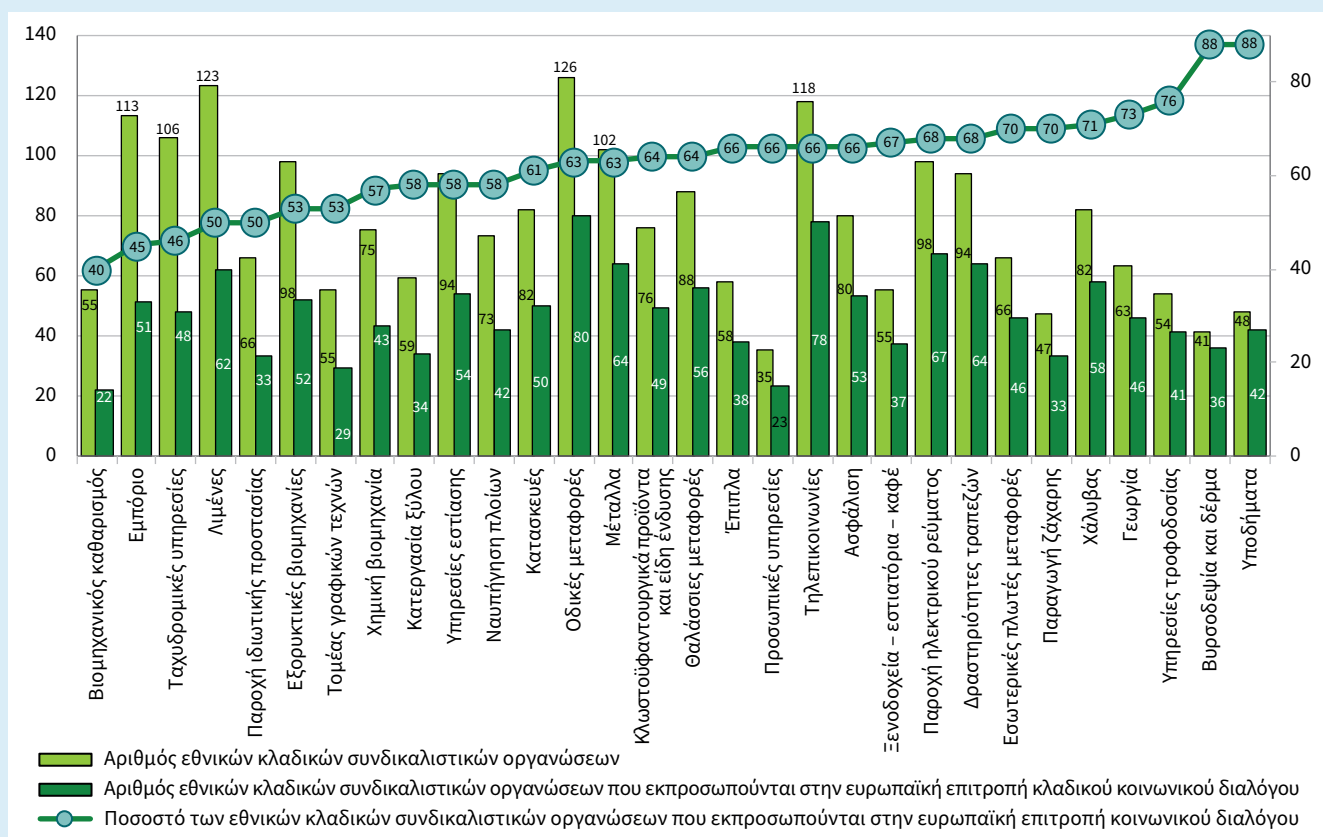
Από τους 30 κλάδους που αναλύθηκαν, το 65 % των συνδικαλιστικών οργανώσεων και το 45 % των οργανώσεων εργοδοτών εκπροσωπούνται στις ευρωπαϊκές επιτροπές κλαδικού κοινωνικού διαλόγου. Οι εν λόγω μέσοι όροι πρέπει να λαμβάνονται υπόψη με βάση τις αποκλίσεις μεταξύ των διαφόρων κλάδων.

Συνδικαλιστικές οργανώσεις: Σε ορισμένους κλάδους, πάνω από το 80 % των κλαδικών συνδικαλιστικών οργανώσεων εκπροσωπούνται από τις συνδικαλιστικές οργανώσεις σε επίπεδο ΕΕ που συμμετέχουν στην ευρωπαϊκή επιτροπή κλαδικού κοινωνικού διαλόγου (για παράδειγμα, στον κλάδο των υποδημάτων και στον κλάδο της βυρσοδεψίας και του δέρματος). Στους κλάδους του βιομηχανικού καθαρισμού, του εμπορίου και των ταχυδρομικών υπηρεσιών, στην αντίστοιχη επιτροπή εκπροσωπείται ποσοστό ελαφρώς χαμηλότερο από το 50 % (διάγραμμα 4).

Οργανώσεις εργοδοτών: Πάνω από το 75 % των οργανώσεων εργοδοτών εκπροσωπούνται στις ευρωπαϊκές επιτροπές κλαδικού κοινωνικού διαλόγου για τον κλάδο των οδικών μεταφορών και τον ασφαλιστικό κλάδο. Λιγότερο από το ένα τρίτο εκπροσωπείται στις επιτροπές των κλάδων τροφοδοσίας, προσωπικών υπηρεσιών (κομμωτήρια, κουρέια και κέντρα αισθητικής) και των κατασκευών (διάγραμμα 5).

Παρότι, για τους σκοπούς αυτών των υπολογισμών, η μέτρηση για κάθε εθνική κλαδική συνδικαλιστική οργάνωση ή οργάνωση εργοδοτών⁶ υπολογίζεται σε ίση βάση, θα μπορούσαν να υπάρχουν διαφορές ως προς το

Διάγραμμα 4: Εθνικές συνδικαλιστικές οργανώσεις και εκπροσώπηση σε επίπεδο ΕΕ για 30 κλάδους

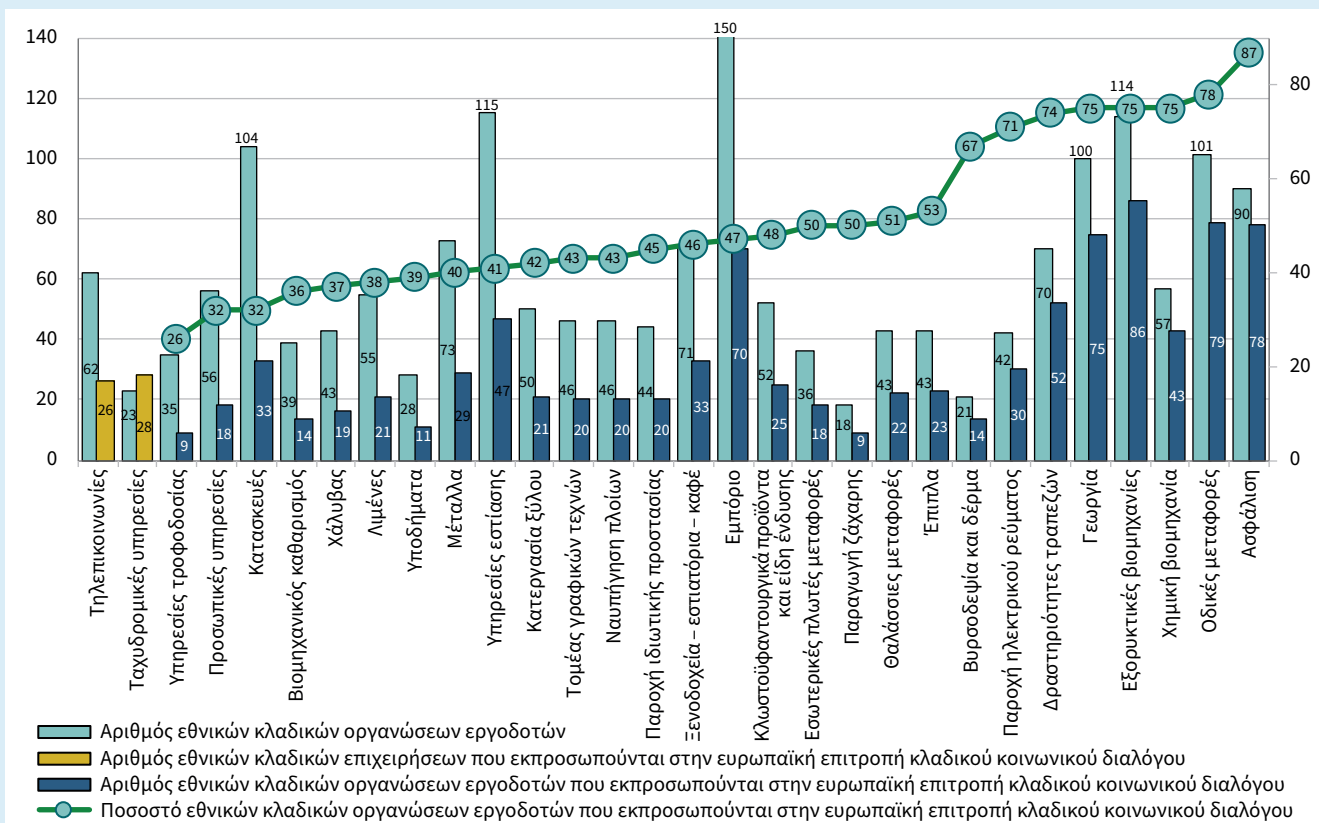
Σημειώσεις: Τα στοιχεία για κάθε κλάδο βασίζονται στην πλέον πρόσφατη μελέτη αντιπροσωπευτικότητας που εκπονήθηκε από το Eurofound για τον συγκεκριμένο κλάδο — βλ. <http://eurofound.link/representativenessstudies>

Πηγή: Υπολογισμοί του συντάκτη βάσει στοιχείων από το Δίκτυο Ανταποκριτών του Eurofound.

⁵ Γενικά, για την παρούσα ανάλυση επιλέχθηκαν κλάδοι για τους οποίους είχαν ολοκληρωθεί μελέτες αντιπροσωπευτικότητας τα προηγούμενα έξι έτη. Σε μελλοντικές εργασίες ανάλυσης θα συμπεριληφθούν επιπλέον κλάδοι.

⁶ Οι οργανώσεις εργοδοτών περιλαμβάνουν οργανώσεις που έχουν μέλη επιχειρήσεις του κλάδου οι οποίες είτε συμμετέχουν σε συλλογικές διαπραγματεύσεις (για τον καθορισμό των συνθηκών εργασίας στον κλάδο) είτε αποκτούν τη νομιμότητά τους ως οργανώσεις των κοινωνικών εταίρων μέσω της συμμετοχής τους σε ευρωπαϊκές οργανώσεις εργοδοτών.

Διάγραμμα 5: Εθνικές οργανώσεις εργοδοτών και εκπροσώπηση σε επίπεδο ΕΕ για 30 κλάδους

Σημειώσεις: Τα στοιχεία για κάθε κλάδο βασίζονται στην πλέον πρόσφατη μελέτη αντιπροσωπευτικότητας που εκπονήθηκε από το Eurofound για τον συγκεκριμένο κλάδο — βλ. <http://eurofound.link/representativenessstudies>.
 Πηγή: Υπολογισμοί του συντάκτη βάσει στοιχείων από το Δίκτυο Ανταποκριτών του Eurofound.

πλήθος των μελών τους, το ποσοστό εργατικού δυναμικού του κλάδου που οργανώνουν, τη συμμετοχή τους στις συλλογικές διαπραγματεύσεις και στον κοινωνικό διάλογο, καθώς και το καθεστώς αντιπροσωπευτικότητάς τους στη χώρα. Όσον αφορά τις ευρωπαϊκές οργανώσεις κοινωνικών εταίρων, ορισμένες έχουν διάφορα συνδεδεμένα μέλη στα περισσότερα κράτη μέλη, ενώ για άλλες προβλέπεται εκ του νόμου ο περιορισμός των μελών τους σε μία μόνο οργάνωση ανά χώρα.

Δεδομένου ότι ορισμένα κράτη μέλη δεν αναπτύσσουν δραστηριότητες σε κάποιους κλάδους, οι χώρες αυτές δεν μπορούν να εκπροσωπούνται σε επίπεδο ΕΕ για τους εν λόγω κλάδους. Στην απόφαση της Επιτροπής του 1998 ορίζεται ότι σε κάθε ευρωπαϊκή επιτροπή κλαδικού κοινωνικού διαλόγου πρέπει να εκπροσωπούνται «περισσότερα» κράτη μέλη, αν και δεν υπάρχει καθορισμένος ελάχιστος αριθμός ή αναλογία. Δεν θα ήταν σκόπιμο να προσδιοριστεί συγκεκριμένος ελάχιστος αριθμός για όλους τους κλάδους, καθώς οι μεσόγειες χώρες, όπως η Αυστρία, το Λουξεμβούργο και η Σλοβακία, δεν έχουν καμία οικονομική δραστηριότητα σε ορισμένους κλάδους (για παράδειγμα, θαλάσσια αλιεία ή θαλάσσιες μεταφορές). Επιπλέον, ορισμένα κράτη μέλη κατέχουν μεγαλύτερο ποσοστό του ευρωπαϊκού εργατικού δυναμικού ανά κλάδο σε σύγκριση με άλλα.

Αντιπροσωπευτικότητα σε επίπεδο κρατών μελών

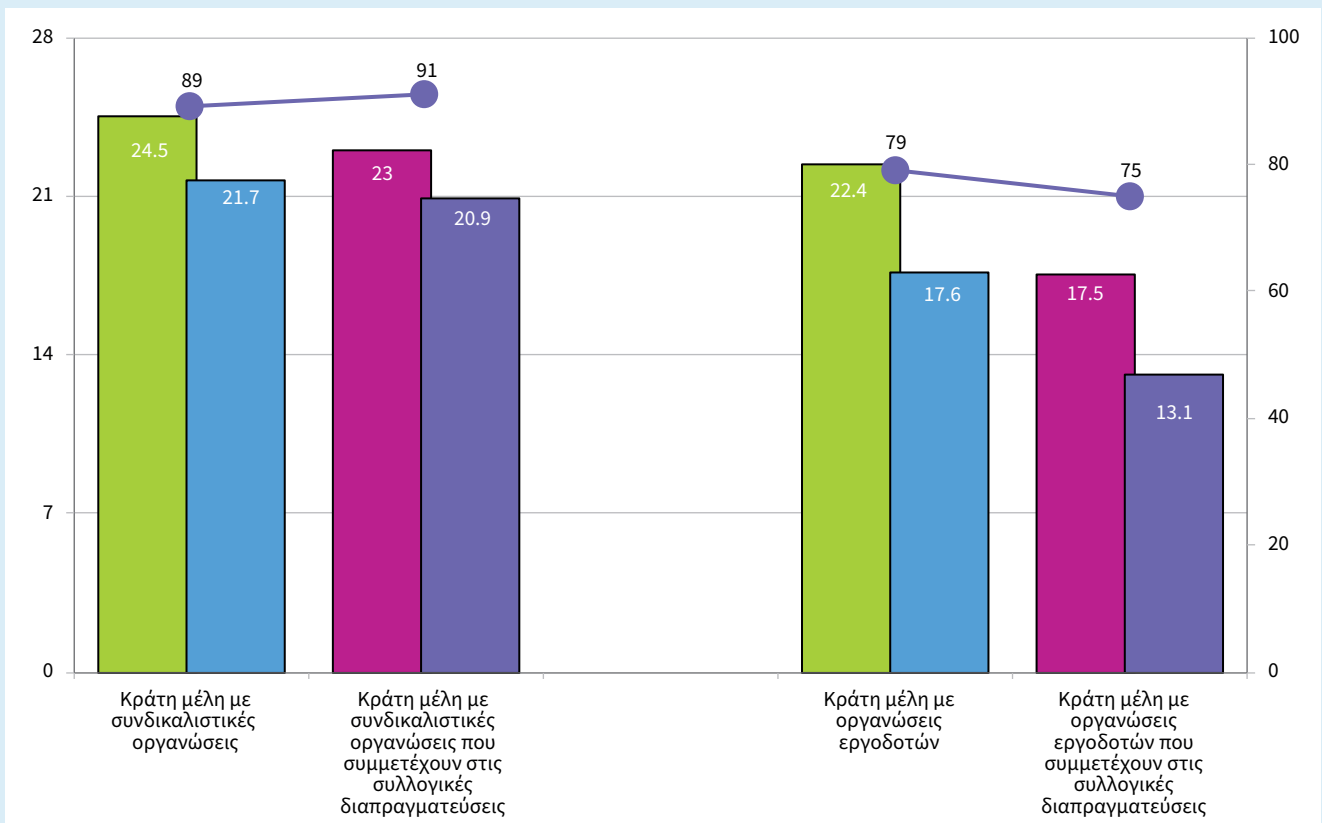
Στα διαγράμματα 4 και 5, παρουσιάζονται οι απόλυτοι αριθμοί των συνδικαλιστικών οργανώσεων και των οργανώσεων εργοδοτών σε εθνικό επίπεδο για 30 διαφορετικούς κλάδους, καθώς και ο αριθμός και το ποσοστό των οργανώσεων αυτών που εκπροσωπούνται σε επίπεδο ΕΕ.

Η ανάλυση του Eurofound περιλαμβάνει επίσης συνολικό μέσο όρο για την παροχή πληροφοριών σχετικά με τη συνολική αντιπροσωπευτικότητα, καθώς και σημείο αναφοράς για τη σύγκριση των επιμέρους κλάδων (διάγραμμα 6).

Συνδικαλιστικές οργανώσεις: Σε κάθε κλάδο, κατά μέσο όρο 24,5 κράτη μέλη έχουν συνδικαλιστικές οργανώσεις και κατά μέσο όρο 21,7 κράτη μέλη έχουν συνδικαλιστικές οργανώσεις που εκπροσωπούνται σε επίπεδο ΕΕ. Κατά μέσο όρο 23 κράτη μέλη έχουν συνδικαλιστικές οργανώσεις που συμμετέχουν σε συλλογικές διαπραγματεύσεις και 20,9 κράτη μέλη έχουν συνδικαλιστικές οργανώσεις που συμμετέχουν σε συλλογικές διαπραγματεύσεις και εκπροσωπούνται σε επίπεδο ΕΕ. Τα ποσοστά 89% και 91% αντιστοιχούν στην αναλογία του μέσου αριθμού κρατών μελών της ΕΕ που εκπροσωπούνται σε επίπεδο ΕΕ όσον αφορά τις συνδικαλιστικές οργανώσεις.

Οργανώσεις εργοδοτών: Σε κάθε κλάδο, κατά μέσο όρο 22,4 κράτη μέλη έχουν οργανώσεις εργοδοτών και κατά μέσο όρο 17,5 κράτη μέλη έχουν οργανώσεις εργοδοτών

Διάγραμμα 6: Αντιπροσωπευτικότητα των συνδικαλιστικών οργανώσεων και των οργανώσεων εργοδοτών στα κράτη μέλη της ΕΕ

Σημειώσεις: Οι μέσοι όροι αντιπροσωπευτικότητας βασίζονται στους ίδιους κλάδους που εξετάζονται στα διαγράμματα 4 και 5. Πράσινο: Μέσος αριθμός κρατών μελών που έχουν συνδικαλιστικές οργανώσεις ή οργανώσεις εργοδοτών σε επίπεδο ΕΕ. Μπλε: Μέσος αριθμός κρατών μελών με εκπροσώπηση συνδικαλιστικών οργανώσεων ή οργανώσεων εργοδοτών σε επίπεδο ΕΕ. Ροζ: Μέσος αριθμός κρατών μελών που έχουν συνδικαλιστικές οργανώσεις ή οργανώσεις εργοδοτών οι οποίες συμμετέχουν στις συλλογικές διαπραγματεύσεις. Μοβ: Μέσος αριθμός κρατών μελών που έχουν οργανώσεις εργοδοτών οι οποίες συμμετέχουν στις συλλογικές διαπραγματεύσεις και εκπροσωπούνται σε επίπεδο ΕΕ.

Πηγή: Υπολογισμοί του συντάκτη βάσει στοιχείων από το Δίκτυο Ανατακροκρίτων του Eurofound.

που εκπροσωπούνται σε επίπεδο ΕΕ. Κατά μέσο όρο 17,5 κράτη μέλη έχουν οργανώσεις εργοδοτών που συμμετέχουν σε συλλογικές διαπραγματεύσεις και κατά μέσο όρο 13,1 κράτη μέλη έχουν οργανώσεις εργοδοτών που συμμετέχουν σε συλλογικές διαπραγματεύσεις και εκπροσωπούνται σε επίπεδο ΕΕ. Τα ποσοστά 79 % και 75 % αντιστοιχούν στην αναλογία του μέσου αριθμού κρατών μελών που εκπροσωπούνται σε επίπεδο ΕΕ όσον αφορά τις συνδικαλιστικές οργανώσεις.

Σε γενικές γραμμές, οι ευρωπαϊκές επιτροπές κλαδικού κοινωνικού διαλόγου από αυτούς τους 30 κλάδους έχουν μεγαλύτερη εκπροσώπηση των κρατών μελών της ΕΕ από την πλευρά των συνδικαλιστικών οργανώσεων παρά από την πλευρά των οργανώσεων εργοδοτών. Ωστόσο, αυτοί οι μέσοι όροι συγκαλύπτουν τις διαφορές μεταξύ των επιμέρους κλάδων.

Βιβλιογραφικές αναφορές

Οι δημοσιεύσεις του Eurofound είναι διαθέσιμες στη διεύθυνση www.eurofound.europa.eu/el

Eurofound (2015), *Studies on the representativeness of European sectoral social partner organisations: Methodology*, Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Λουξεμβούργο, διατίθεται στη διεύθυνση <http://eurofound.link/representativenessstudiesmethodology>.

Eurofound (2016), *The concept of representativeness at national, international and European level*, Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Λουξεμβούργο, διατίθεται στη διεύθυνση <http://eurofound.link/ef1644>.

Eurofound (2019), *Representativeness studies*, ιστοσελίδα, διατίθεται στη διεύθυνση <http://eurofound.link/representativenessstudies>.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (αχρονολόγητο), *Sectoral social dialogue*, ιστοσελίδα, διατίθεται στη διεύθυνση <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=480&langId=el>, προσπέλαση στις 18 Νοεμβρίου 2019..

Περισσότερες πληροφορίες

Υπεύθυνος έρευνας: Peter Kerckhofs
information@eurofound.europa.eu

Υπηρεσία Εκδόσεων
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ISBN 978-92-897-2019-9
doi:10.2806/94247